

یک الگوریتم هوشمند سیلاب سراسری در شبکه های موردی

بی سیم مبتنی اتوماتاهای یادگیر توزیع شده

محمد رضا میبدی
دانشکده مهندسی کامپیوتر و فناوری اطلاعات
دانشگاه صنعتی امیر کبیر
تهران ایران
mmeiybodi@aut.ac.ir

جواد اکبری ترکستانی
دانشکده مهندسی کامپیوتر
دانشگاه آزاد اسلامی
اراک ایران
j-akbari@iau-arak.ac.ir

چکیده: در شبکه های موردی بی سیم، با توجه به قابلیت تحرک گره ها، عملیات همه پخش با فرکانس بالایی به منظور تعیین مسیر های ارسال مورد استفاده قرار می گیرد. بکارگیری مکانیزم سیلاب سراسری در انتشار پیام های همه پخش، روش متداولی است که در شبکه های موردی با توجه به محدودیت پهنای باند اتصال های بی سیم و انرژی گره ها و همچنین تغییرات مداوم توپولوژی، هزینه های بسیاری را به شبکه های مذکور تحمیل می نماید. یک مجموعه حاکم متصل، ستون فقراتی را در سطح شبکه ایجاد می نماید که ارسال پیام های همه پخش از طریق آن، نرخ ارسال مجدد پیام در سطح شبکه، و در نتیجه پهنای باند و توان مصرفی را به حداقل ممکن می رساند. مسأله مجموعه حاکم متصل کمینه یک مسأله بفرنج است. در این مقاله، یک مکانیزم هوشمند سیلاب سراسری، موسوم به DLA-GF، مبتنی بر اتوماتاهای یادگیر توزیع شده، به منظور کاهش هزینه های ناشی از طوفان انتشار، در شبکه های موردی بی سیم پیشنهاد می گردد. الگوریتم تقریبی پیشنهادی، با یافتن مجموعه حاکم متصل نزدیک به پهنای برای گراف شبکه، ستون فقراتی را در سطح شبکه ایجاد می نماید که هزینه های انتشار پیام را به حداقل می رساند. الگوریتم پیشنهادی بر حسب کاردینالیتی مجموعه حاکم متصل ایجاد شده، با بهترین الگوریتم های موجود مقایسه شده و نشان داده می شود که نتایج به مراتب بهتری را تولید می نماید.

کلمات کلیدی: سیلاب سراسری، مسأله طوفان انتشار، مجموعه حاکم متصل، اتوماتاهای یادگیر توزیع شده

1. مقدمه

یک شبکه موردی، شبکه بی سیم چند گامه ای است که فاقد هرگونه زیر ساخت شبکه ای ثابت بوده و بنا به نیاز، در یک پوشش موردی ایجاد و سپس از بین می رود. شبکه های موردی همچنین قادر به پشتیبانی از میزبان های متحرک نیز می باشند. محدودیت پهنای باند اتصال های بی سیم و تغییرات مداوم توپولوژی شبکه، مسیر یابی را در شبکه های موردی به مسأله ای چالش انگیز مبدل ساخته است [2-3]. سیلاب سراسری روشی است که در اغلب پروتکل های مسیر یابی مبتنی بر توپولوژی مورد استفاده قرار می گیرد. مسأله طوفان انتشار، ناشی از ارسال غیر ضروری پیام ها توسط عده ای از گره های میانی، سیلاب سراسری را به روشی بسیار پر هزینه و ناکارآمد مبدل ساخته است [25]. راه حل های مختلفی به منظور طراحی بک الگوی سیلاب سراسری کارآمد پیشنهاد گردیده است، که ایجاد ستون فقرات شبکه از طریق تعیین مجموعه حاکم متصل کمینه از مؤثرترین روش های موجود به شمار می رود [7].

یک شبکه موردی را می توان به کمک گراف $G = (V, E)$ نشان داد که در آن، رئوس گراف معرف گره های میزبان بوده و هر یال از گراف، دو میزبان را که در محدوده ارسال یکدیگر قرار دارند متصل می نماید. مجموعه حاکم S ، زیر مجموعه ای از V می باشد مشروط به آنکه، هر گره در $V - S$ حداقل با یک گره از مجموعه S مجاور باشد. مجموعه حاکم متصل S ، یک مجموعه حاکم به صورت یک زیر گراف متصل از G می باشد. مجموعه حاکم متصل کمینه S ، مجموعه حاکم متصلی است که پایین ترین کاردینالیتی را داشته باشد. مجموعه حاکم کمینه و مجموعه حاکم متصل کمینه به ترتیب به عنوان روش هایی برای خوشه بندی [7-8، 3-4، 1] و انتشار پیام [9، 11-12، 23-26]. در شبکه های موردی بی سیم، مورد توجه قرار گرفته اند. نشان داده می شود که یافتن مجموعه حاکم کمینه و مجموعه حاکم متصل کمینه مسائلی

¹ Multi-hop

² Global Flooding

³ Dominating Set (DS)

⁴ Minimum Connected Dominating Set (MCDS)

بفرنج هستند [5] و حتی برای یک گراف دیسک واحد نیز مسأله مجموعه حاکم متصل کمینه مساله ای بفرنج است [6]. بهمین لحاظ، الگوریتم های تقریبی متمرکز و توزیع شده بسیاری برای حل آن پیشنهاد گردیده است.

گوها و کاهلر [27] دو الگوریتم اکتشافی حریصانه را برای ایجاد مجموعه حاکم متصل پیشنهاد کردند، که در الگوریتم اول مجموعه حاکم متصل با یک گره شروع و سپس کامل می شود. اما در الگوریتم دوم ابتدا یک مجموعه حاکم با اتصال ضعیف ایجاد و سپس گره های میانی به منظور ایجاد مجموعه حاکم متصل انتخاب می شوند. بوتنکو و همکارانش [13] الگوریتم اکتشافی مبتنی بر هرس را پیشنهاد کردند. در این الگوریتم، ابتدا مجموعه رؤس گراف به عنوان مجموعه حاکم متصل در نظر گرفته می شود. سپس، چنانچه حذف گره ای موجب گسستگی گراف نشده و هر یک از همسایه های آن نیز حداقل با یک عضو دیگر از مجموعه حاکم مجاور باشد، گره مذکور حذف می گردد. لی و همکارانش [14] با اتصال گره های مجموعه مستقل بیشینه از طریق درخت اشتاینر با حداقل گره های اشتاینر روشی را برای تعیین مجموعه حاکم متصل پیشنهاد کردند. الذوبی، وان و فریدر [9,28] نیز دو الگوریتم توزیع شده مبتنی بر مجموعه مستقل بیشینه را برای تعیین مجموعه حاکم متصل پیشنهاد کردند. در این روش، ابتدا بکمک یک استراتژی برچسب زنی گره های مجموعه مستقل بیشینه تعیین و سپس از طریق درخت پوشای کمینه [10] متصل می گردند. وو و دای [29] الگوریتمی توزیع شده مبتنی بر هرس کردن را پیشنهاد کردند که در آن، ابتدا هر راسی که دو همسایه غیر متصل داشته باشد، به مجموعه حاکم افزوده می شود. سپس با حذف گره هایی که تمامی همسایه های غیر متصل آنها از طریق اعضاء دیگر مجموعه پوشش داده می شوند، مجموعه حاکم متصل ایجاد می گردد.

در این مقاله، یک مکانیزم هوشمند سیلاب سراسری مبتنی بر اتوماتای یادگیر توزیع شده، به منظور کاهش هزینه های ناشی از طوفان انتشار، در شبکه های موردی بی سیم پیشنهاد می گردد. الگوریتم تقریبی پیشنهادی با یافتن مجموعه حاکم متصل بسیار نزدیک به کمینه ای برای گراف شبکه، ستون فقراتی را در سطح شبکه ایجاد می نماید که هزینه های انتشار پیام را به حداقل می رساند. برای این منظور، ابتدا یک شبکه از اتوماتاهای یادگیر، همریخت با گراف شبکه به گره های میزبان تخصیص داده می شود. در هر مرحله، اتوماتاهای یادگیر با انتخاب تصادفی عمل های خود، یک مجموعه حاکم متصل ایجاد می نمایند. مجموعه انتخابی از طرف محیط تصادفی اتوماتاهای یادگیر ارزیابی می گردد. سرانجام، طی یک فرایند تکرار پذیر، اتوماتاهای یادگیر، در انتخاب عمل های خود به سیاست مشترکی همگرا می شوند که منجر به انتخاب بهینه مجموعه حاکم متصل برای گراف شبکه خواهد شد. نشان داده می شود که با انتخاب مناسب پارامتر یادگیری، الگوریتم همواره با احتمالی نزدیک به یک موفق به انتخاب مجموعه بهینه خواهد شد. کارایی روش پیشنهادی در مقایسه با سایر روش های موجود ارزیابی گردیده و نشان داده می شود که کاردینالیته مجموعه حاکم ایجاد شده توسط الگوریتم پیشنهادی در مقایسه با بهترین الگوریتم های موجود، به مراتب کمتر است. در ادامه این مقاله و در بخش ۲ به ترتیب اتوماتاهای یادگیر و اتوماتاهای یادگیر توزیع شده به اختصار شرح داده می شود. در بخش ۳ نیز الگوریتم پیشنهادی به تفصیل مورد بررسی قرار داده می شود. در بخش ۴ نتایج آزمایش های شبیه سازی، و در بخش ۵ خلاصه و نتیجه گیری مقاله ارائه می شود.

۲. اتوماتاهای یادگیر

اتوماتای یادگیر [16-22] ماشینی است که می تواند تعدادی متناهی عمل را انجام دهد. هر عمل انتخاب شده توسط یک محیط احتمالی ارزیابی می شود و نتیجه ارزیابی در قالب سیگنالی مثبت یا منفی به اتوماتا داده می شود و اتوماتا از این پاسخ در انتخاب عمل بعدی تأثیر می گیرد. هدف نهایی این است که اتوماتا یاد بگیرد تا از بین اعمال خود، بهترین عمل را انتخاب کند. بهترین عمل، عملی است که احتمال دریافت پاداش از محیط را به حداکثر برساند.

اتوماتای یادگیر با ساختار متغیر را می توان توسط چهارتایی $\{\alpha, \beta, p, T\}$ نشان داد که $\alpha \equiv \{\alpha_1, \alpha_2, \dots, \alpha_r\}$ مجموعه اعمال اتوماتا، $\beta \equiv \{\beta_1, \beta_2, \dots, \beta_r\}$ مجموعه ورودی های اتوماتا، $p = \{p_1, \dots, p_r\}$ بردار احتمال انتخاب هریک از عمل ها و $p(n+1) = T[\alpha(n), \beta(n), p(n)]$ الگوریتم یادگیری می باشد. الگوریتم زیر یک نمونه از الگوریتم های یادگیری خطی است. فرض می کنیم عمل α_i در مرحله n انتخاب شود.

- پاسخ مطلوب از محیط

$$\begin{aligned} p_i(n+1) &= p_i(n) + a[1 - p_i(n)] \\ p_j(n+1) &= (1-a)p_j(n) \quad \forall j \neq i \end{aligned} \quad (1)$$

- پاسخ نامطلوب از محیط

$$p_i(n+1) = (1-b)p_i(n) \quad (2)$$

$$p_j(n+1) = (b/r-1) + (1-b)p_j(n) \quad \forall j \quad j \neq i$$

در روابط (۱) و (۲)، a پارامتر پاداش و b پارامتر جریمه می‌باشند. با توجه به مقادیر a و b سه حالت را می‌توان در نظر گرفت: اگر a و b با هم برابر باشند، الگوریتم را L_{RP} ، هنگامی که b از a خیلی کوچکتر باشد، الگوریتم را L_{REP} و اگر b مساوی صفر باشد آن را L_{RI} می‌نامیم [16-18, 20-22].

اتوماتاهای یادگیر توزیع شده یک شبکه از اتوماتاهای یادگیر است که بمنظور حل یک مسأله خاص به صورت گروهی با یکدیگر همکاری می‌نمایند [22]. اتوماتای یادگیر توزیع شده را می‌توان بوسیله یک گراف جهت دار، همانطور که در شکل ۳ دیده می‌شود، مدل‌سازی کرد بگونه ای که در آن مجموعه رئوس گراف متناظر است با مجموعه اتوماتاهای یادگیر در سطح شبکه، و مجموعه یالهای خروجی برای هر راس متناظر است با مجموعه عمل های اتوماتای متناظر با آن راس. اتوماتای یادگیر توزیع شده را می‌توان توسط چند تایی $\langle V, E, T, V_0 \rangle$ نمایش داد که در آن $V = \{v_1, v_2, \dots, v_n\}$ معرف مجموعه رئوس گراف متناظر با مجموعه اتوماتا های یادگیر $A = \{A_1, A_2, \dots, A_n\}$ ، $E \subset A \times A$ معرف یالهای گراف و $E_i = \{e_{i1}, e_{i2}, \dots, e_{ij}, \dots, e_{iri}\}$ تعداد عمل های اتوماتای A_i متناظر با مجموعه عمل های اتوماتا $A_i = \{\alpha_{i1}, \alpha_{i2}, \dots, \alpha_{ij}, \dots, \alpha_{iri}\}$ بگونه ای که یال e_{ij} متناظر است با عمل α_{ij} از اتوماتای A_i . و $T = \{T^1, T^2, \dots, T^n\}$ معرف مجموعه الگوریتم های یادگیر و V_0 گره ریشه را در اتوماتای یادگیر توزیع شده نشان می‌دهد.

عملکرد اتوماتاهای یادگیر توزیع شده را می‌توان بدین شکل تشریح کرد. در ابتدا اتوماتای یادگیر ریشه با توجه به بردار احتمالات یکی از عمل های خود را انتخاب می‌نماید. انتخاب عمل مذکور موجب فعال سازی اتوماتای یادگیری که در انتهای دیگر یال انتخابی قرار دارد، می‌شود. اتوماتای فعال شده نیز به همین ترتیب عملی را انتخاب و اتوماتای دیگری را فعال می‌نماید. این سلسله مراتب انتخاب عمل و فعال سازی تا زمانی که یک اتوماتای برگ فعال گردد ادامه پیدا می‌کند. لازم به ذکر است که در هر تکرار همواره اتوماتای ریشه فعال سازی می‌شود اما سایر اتوماتاها در یک تکرار به صورت احتمالی فعال می‌شوند. انتخاب مسیرهای مختلف میان اتوماتای ریشه و اتوماتاهای برگ آنقدر تکرار می‌گردد تا در نهایت یک مسیر با احتمالی نزدیک به ۱ انتخاب گردد. عمل انتخابی توسط اتوماتای برگ به محیط اعمال می‌گردد و پاسخ محیط به تمامی اتوماتاهای فعال شده در مسیر اتوماتای ریشه تا اتوماتای برگ برگشت داده می‌شود. سپس هر یک از اتوماتاها بر اساس پاسخ دریافتی از محیط، بکمک الگوریتم یادگیری، نسبت به بروز کردن بردار احتمالات عمل خود اقدام می‌نمایند [22].

۳. الگوریتم هوشمند سیلاب سراسری مبتنی بر اتوماتاهای یادگیر توزیع شده

فرض می‌شود که گره های میزبان از طریق یک کانال بی سیم همه پخش می‌شود و با استفاده از آنتن های همه سویه، که همگی از محدوده ارسال رادیویی یکسانی برخوردارند، با یکدیگر ارتباط برقرار می‌نمایند. به عبارت دیگر، در طراحی و تحلیل الگوریتم پیشنهادی، گراف معادل شبکه یک گراف دیسک واحد در نظر گرفته می‌شود. هر گره درون شبکه یک شماره شناسائی منحصر به فرد داشته و شماره شناسائی گره های مجاور خود را نیز می‌داند. هر دو گره دلخواه از شبکه تنها در صورتی که یک کانال ارتباطی مستقیم دو سویه میان آنها برقرار باشد، به یکدیگر متصل می‌شوند. بر این اساس، گراف معادل شبکه گرافی غیر جهت دار در نظر گرفته می‌شود. ابتدا به هر یک از گره های گراف یک اتوماتای یادگیر اختصاص داده می‌شود. شبکه اتوماتاهای یادگیر حاصل، همریخت با گراف شبکه، را می‌توان بکمک یک چندتایی به صورت $\langle A, \alpha \rangle$ توصیف کرد، که در آن $A = \{A_1, A_2, \dots, A_m\}$ مجموعه اتوماتاهای یادگیر، معادل با مجموعه گره های گراف و $\alpha = \{\alpha_1, \alpha_2, \dots, \alpha_m\}$ مجموعه عمل های اتوماتاهای یادگیری باشد، بگونه ای که بازاء هر $\alpha_i \in \alpha$ معرف مجموعه عمل های اتوماتای یادگیر A_i می‌باشد که مجموعه تمامی گره ها به غیر از گره n_i را شامل می‌شود. به منظور بهینه سازی رفتار اتوماتاهای یادگیر، در این مقاله، از اتوماتاهایی با مجموعه عمل متغیر [18] استفاده شده است. وضعیت هر گره می‌تواند در دو حالت فعال و یا غیرفعال قرار گیرد، که در ابتدای هر مرحله تمامی گره ها در وضعیت غیر فعال قرار داده شده و به محض انتخاب فعال می‌شوند. سپس اتوماتاهای یادگیر، طی یک فرایند تکرار پذیر، در انتخاب عمل های خود به سیاست مشترکی همگرا می‌شوند که منجر به انتخاب یک مجموعه حاکم متصل بسیار نزدیک به بهینه برای گراف شبکه خواهد شد. تشریح دقیق مراحل الگوریتم در ادامه آمده است.

گام ۱. گره آغازین به صورت تصادفی و بکمک یک اتوماتای یادگیر مجزا (که اتوماتای آغازین خواند می شود). انتخاب می گردد. شماره شناسائی گره انتخابی به مجموعه گره های حاکم اضافه و به همراه یک پیام فعال سازی برای گره انتخابی ارسال می گردد.

گام ۲. با انتخاب تصادفی نخستین گره، فعال سازی گره ها آغاز می شود. در هر مرحله، گره فعال با افزودن شماره شناسائی گره های مجاور خود، لیست گره های محکوم را بروز می نماید. بروز رسانی لیست عمل های مجاز نیز مطابق با آنچه در گام ۳ آمده صورت می گیرد. سپس، گره فعال یکی از عمل های خود را انتخاب و شماره شناسائی گره معادل با عمل انتخابی را به مجموعه حاکم اضافه می نماید. لیست گره های محکوم و مجموعه حاکم به همراه یک پیام فعال سازی برای گره انتخابی ارسال می گردد.

گام ۳. در این مرحله مجموعه عمل و بردار احتمالات تمامی گره های فعال نشده، با حذف عمل معادل با گره فعال شده در گام قبل، بروز می گردد.

گام ۴. عمل فعال سازی گره ها و بروز رسانی لیست عمل ها (گام های ۳ و ۲) تا زمانی که کاردینالیتی مجموعه محکوم کمتر از تعداد گره های گراف باشد، تکرار می گردد.

گام ۵. اگر مجموعه گره های انتخاب شده به عنوان مجموعه حاکم، زیر گرافی متصل از گراف G باشد، الگوریتم به گام ۶ می رود. در غیر این صورت، الگوریتم تکرار فعلی را خاتمه می دهد.

گام ۶. آخرین گره فعال مجموعه حاکم متصل را با کوچکترین مجموعه مشاهده شده مقایسه می نماید، چنانچه کاردینالیتی مجموعه انتخابی از کاردینالیتی کوچکترین مجموعه مشاهده شده کمتر باشد، مجموعه انتخابی جایگزین کوچکترین مجموعه حاکم می گردد و گره مذکور با ارسال پیامی از گره های حاکم می خواهد که عمل های انتخابی خود را بکمک الگوریتم یادگیری L_{R-I} پاداش دهند. در غیر این صورت، گره مذکور با ارسال پیامی از گره های حاکم می خواهد که عمل های انتخابی خود را جریمه نمایند.

گام ۷. تعیین گره های حاکم و بروز رسانی بردار های انتخاب عمل گره ها (گام های ۲ تا ۶) تا زمانی ادامه پیدا می کند که یا تعداد مجموعه های انتخابی از یک مقدار از پیش تعیین شده ای فرا تر رود و یا حاصل ضرب احتمالات گره های انتخاب شده از یک مقدار آستانه بیشتر شود. مجموعه حاکم متصل انتخاب شده در تکرار آخر و قبل از خاتمه الگوریتم به عنوان مجموعه کمینه در نظر گرفته می شود.

الگوریتم سیلاب سراسری به صورت توزیع شده در گره های شبکه اجراء می شود. در هر تکرار، روال سیلاب سراسری طی گام های ۱ و ۷ با انتخاب نخستین گره حاکم تا زمانی که شرط توقف الگوریتم برقرار شود، اجرا می شود. با اجرای گام ۱ انتخاب گره های حاکم آغاز شده و با ارسال پیامی گره انتخابی، فعال و ادامه اجراء به روال حاکم منتقل می گردد. گره حاکم فعال با اجرای گامهای ۲ تا ۶، حاکم جدیدی را انتخاب و پیام فعال سازی را برای آن ارسال می نماید. این فرایند تا تکمیل مجموعه حاکم تکرار می گردد. پاسخ به صورت پیام جریمه و یا پاداش برای گره های حاکم برگردانده می شود. با ارسال یک پیام مبنی بر خاتمه تکرار جاری ادامه اجراء در گام ۷ به روال سیلاب سراسری منتقل می گردد.

۴. نتایج آزمایشات

در این بخش، به منظور ارزیابی عملکرد الگوریتم پیشنهادی، نتایج حاصل از شبیه سازی الگوریتم را با نتایج برخی از بهترین الگوریتم های موجود به لحاظ اندازه مجموعه حاکم (تعداد گره های حاکم) مقایسه نموده ایم. از میان الگوریتم های مبتنی بر مجموعه مستقل بیشینه، نتایج الگوریتم حریصانه لی [14]، که با ایجاد مجموعه مستقل بیشینه گراف و سپس افزودن گره های میانی به آن، قادر است کوچکترین مجموعه حاکم متصل را تولید نماید، و از میان الگوریتم های مبتنی بر هرس، نتایج الگوریتم بوتنکو [13] که حتی در اغلب موارد نتایج به مراتب بهتری را نسبت به الگوریتم لی تولید می نماید، و همچنین نتایج الگوریتم زی [15] که با پیچیدگی پیام نسبتاً کمتری می تواند مجموعه های حاکم متصلی به کوچکی نتایج الگوریتم بوتنکو تولید نماید، برای مقایسه با نتایج بدست آمده توسط الگوریتم پیشنهادی انتخاب گردیده اند. در این آزمایشات، نرم افزار شبیه ساز، گراف های آزمایشی متصلی را از طریق توزیع تصادفی گره های میزبان در یک ناحیه مربعی $m \times m$ تولید می نماید. فرض می شود که تمامی گره های میزبان از محدوده ارسال رادیویی یکسانی برخوردارند. گره های میزبانی که در شعاع ارسال یکدیگر قرار دارند قادرند تا بطور مستقیم با یکدیگر ارتباط برقرار نمایند. تمامی ارتباطات نیز دو سویه در نظر

گرفته می شود. پس از توزیع تصادفی گره ها، بررسی می شود که لزوماً گراف تولید شده متصل باشد. مجموعه حاکم متصل بر روی گراف تولید شده ایجاد و کاردینالیتی آن تعیین می گردد. اندازه ناحیه مربعی، محدوده ارسال رادیویی گره های میزبان و تعداد گره های میزبان درون شبکه، سه پارامتر اساسی هستند که اندازه مجموعه حاکم متصل تولید شده را تحت تاثیر قرار می دهند. در آزمایشات شبیه سازی به عمل آمده چگونگی تاثیر این سه پارامتر بر روی اندازه مجموعه مذکور، تولید شده بوسیله الگوریتم های مختلف مورد بررسی قرار داده می شود.

به منظور مطالعه اثرات تغییر پارامتر یادگیری بر روی اندازه مجموعه حاکم متصل ایجاد شده، ابتدا مقدار پارامتر یادگیری را از ۰,۴ تا ۰,۶ تغییر داده و سپس اندازه مجموعه حاکم ایجاد شده توسط الگوریتم پیشنهادی و همچنین تعداد تکرار های الگوریتم به ازاء هر یک از مقادیر فوق اندازه گیری می شود. آزمایشات برای هر مقدار از پارامتر یادگیری، ۱۰۰ مرتبه تکرار شده و فرض می شود که محدوده ارسال رادیویی هر گره میزبان ۳۰ و اندازه ناحیه مربعی 100×100 می باشد. آزمایشات به ترتیب با تعداد گره های ۵۰، ۷۰ و ۱۰۰ تکرار و نتایج بدست آمده در جدول ۱ آورده شده است. مشاهده می شود که در تمامی آزمایشات با افزایش مقدار پارامتر یادگیری اندازه مجموعه حاکم متصل ایجاد شده افزایش یافته و دقت الگوریتم در همگرایی به پاسخ بهینه کاهش می یابد، اما از سوی دیگر، با افزایش پارامتر یادگیری، تعداد تکرار های الگوریتم نیز به مقدار قابل توجهی کاهش می یابد. می توان نشان داد که با افزایش تعداد گره های میزبان، افزایش کمی در اندازه مجموعه حاکم مشاهده می شود. برای مثال، با تعداد ۷۰ گره و پارامتر یادگیری ۰,۵، اندازه مجموعه حاکم ۱,۹۸ و تعداد تکرار ها ۲۵۸ است، در حالیکه بازاء پارامتر یادگیری ۰,۵۵، اندازه مجموعه حاکم به ۴,۱۲ و تعداد تکرار ها به ۶ می رسد.

Learning Parameter	Number of Nodes = 50		Number of Nodes = 70		Number of Nodes = 100	
	Size of CDS	Number of Iterations	Size of CDS	Number of Iterations	Size of CDS	Number of Iterations
0.04	2.06	412	2.14	627	2.14	335
0.05	1.94	369	1.98	258	2.16	492
0.06	2.02	168	2.24	361	2.22	396
0.07	1.96	211	2.00	389	2.16	320
0.08	2.04	149	2.04	74	2.02	257
0.09	2.04	192	2.07	92	2.30	222
0.10	2.06	92	2.16	85	2.24	105
0.15	2.20	45	2.34	97	2.28	49
0.20	2.30	23	2.66	58	2.56	59
0.25	2.66	21	2.82	27	2.66	42
0.30	2.70	19	2.84	38	3.16	33
0.35	2.70	22	2.94	16	3.16	49
0.40	3.30	19	3.24	12	3.32	24
0.45	3.24	13	3.70	9	3.66	21
0.50	3.38	9	3.68	9	3.52	11
0.55	3.60	9	4.12	6	4.24	15
0.60	3.77	7	3.72	11	4.50	7

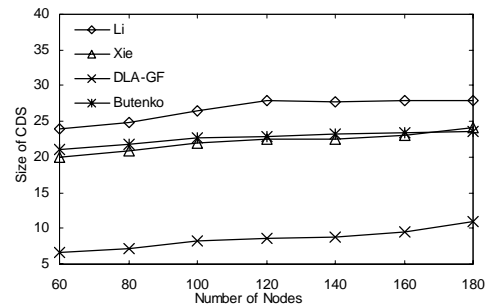
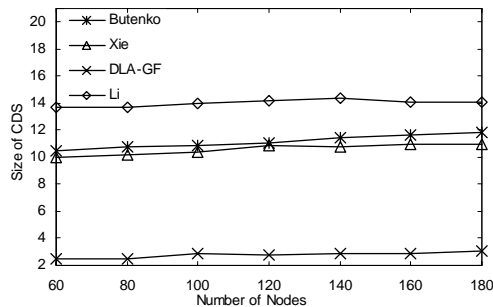
جدول ۱. اندازه متوسط مجموعه حاکم متصل و تعداد تکرار های الگوریتم، بازاء تغییرات پارامتر یادگیری از ۰,۴ تا ۰,۶، با

محدوده ارسال رادیویی ۳۰، ناحیه مربعی 100×100 و تعداد گره های ۵۰، ۷۰ و ۱۰۰

فرض می شود که محدوده ارسال رادیویی هر گره میزبان ۲۰ و اندازه ناحیه مربعی 100×100 باشد. تعداد گره های میزبان از ۶۰ تا ۱۸۰ افزایش داده شده و اندازه مجموعه حاکم متصل تولید شده توسط هر یک از الگوریتم ها تعیین می گردد. آزمایشات برای هر یک از پیکره بندی های مذکور ۱۰۰ مرتبه تکرار و میانگین نتایج حاصل از آنها برای هر یک از الگوریتم های در شکل ۱، الف نشان داده شده است. به منظور بررسی اثرات تغییر در شعاع ارسال بر روی اندازه مجموعه حاکم متصل، محدوده ارسال رادیویی را به ۳۰ افزایش داده و آزمایشات را به طور مشابه با قبل تکرار می نمائیم. نتایج این آزمایشات نیز در شکل ۱، ب نشان داده شده است. در پایان، به منظور ارزیابی اثرات اندازه ناحیه مربعی بر روی اندازه مجموعه حاکم متصل، اندازه ناحیه مذکور را به 120×120 افزایش داده و سپس آزمایشات شبیه سازی را بازاء تغییرات در تعداد گره های میزبان از ۶۰ تا ۱۸۰ و محدوده ارسال رادیویی از ۲۰ به ۳۰ تکرار می نمائیم. نتایج آزمایشات پایانی در اشکال ۲، الف و ب، نشان داده شده است. در شبیه سازی های الگوریتم پیشنهادی، مقدار پارامتر یادگیری برای تمامی تکرار ها ۰,۲ در نظر گرفته شده و الگوریتم زمانی خاتمه پیدا می کند که، حاصل ضرب احتمالات انتخاب گره ها به بیش از ۹۰ در صد برسد.

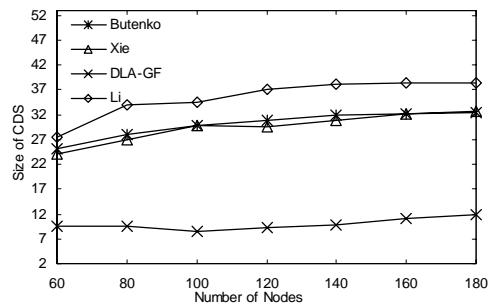
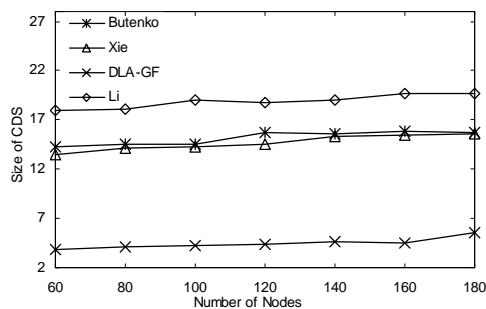
در تمامی نمودارهای اشکال ۱ و ۲ مشاهده می شود که میانگین اندازه مجموعه حاکم متصل برای تمامی الگوریتم ها با افزایش تعداد گره های میزبان در سطح شبکه، افزایش می یابد. با مقایسه نمودار های نشان داده شده در اشکال ۱، الف و ۲، الف با اشکال ۱، ب و ۲، ب می توان دریافت که با افزایش شعاع ارسال رادیویی گره های میزبان، اندازه مجموعه حاکم متصل

کاهش خواهد یافت. دلیل این امر آنست که گره های حاکم با محدوده ارسال رادیویی بیشتر، قادرند تا تعداد گره های میزبان بیشتری را پوشش دهند و بنا براین میزبان های توزیع شده در سطح شبکه با تعداد گره های حاکم کمتری پوشش داده می شوند.

شکل ۱. اندازه متوسط مجموعه حاکم متصل بازاء تغییرات تعداد گره ها از ۶۰ تا ۱۸۰، در ناحیه مربعی 100×100 با محدوده ارسال رادیویی الف) ۲۰ و ب) ۳۰

از سوی دیگر، با مقایسه نمودار های نشان داده شده در اشکال ۱ و ۲ می توان مشاهده کرد که با افزایش ناحیه مربعی، اندازه مجموعه حاکم متصل نیز برای تمامی الگوریتم ها افزایش پیدا می کند، چرا که میزبان ها در ناحیه وسیع تری توزیع شده در حالیکه گره های حاکم تنها میزبان های محدود در شعاع ارسال خود را پوشش می دهند.

شکل ۲. اندازه متوسط مجموعه حاکم متصل بازاء تغییرات تعداد گره ها از ۶۰ تا ۱۸۰، در ناحیه مربعی 120×120 با محدوده ارسال رادیویی الف) ۲۰ و ب) ۳۰

همانطور که در نمودارهای ارائه شده در اشکال ۱ و ۲ مشاهده می شود، الگوریتم لی همواره در تمامی موارد بدترین نتایج را تولید می نماید. نتایج تولید شده توسط الگوریتم بوتنکو بهبود قابل توجهی را نسبت به الگوریتم لی نشان می دهد، اما اندازه مجموعه حاکم تولید شده توسط آن در مقایسه با الگوریتم زی اندکی بزرگتر است. مشاهده می شود که الگوریتم پیشنهادی در مقایسه با الگوریتم های مذکور، قادر است تا مجموعه های حاکم متصل به مراتب کوچکتری را ایجاد نماید. برای مثال، در شکل ۱. الف بازاء تعداد ۱۰۰ گره، اندازه متوسط مجموعه حاکم ایجاد شده توسط الگوریتم لی ۲۶،۴، الگوریتم بوتنکو ۲۲،۶، الگوریتم زی ۲۲ و الگوریتم پیشنهادی ۸،۲ می باشد، که نتیجه الگوریتم پیشنهادی تفاوت چشمگیری را نسبت به الگوریتم های دیگر نشان می دهد. مجموعه حاکم ایجاد شده توسط الگوریتم پیشنهادی ستون فقراتی را در شبکه ایجاد می نماید، که هزینه ارسال پیام های چند پخشی و همه پخشی را در مقایسه با سایر روش های موجود به کمترین مقدار ممکن می رساند.

۵. خلاصه و نتیجه گیری

در شبکه های موردی با توجه به محدودیت های پهنای باند اتصال های بی سیم و انرژی گره ها و همچنین تغییرات مداوم توپولوژی شبکه، سیلاب سراسری پیام های همه پخشی و طوفان انتشار ناشی از آن، به شدت موجب افت کارایی شبکه خواهد شد. یک مجموعه حاکم متصل، ستون فقراتی را در سطح شبکه ایجاد می نماید که ارسال پیام های همه پخشی از طریق آن، نرخ ارسال مجدد پیام در سطح شبکه، و در نتیجه پهنای باند و توان مصرفی را به حداقل ممکن می رساند. در این

مقاله، یک مکانیزم هوشمند سیلاب سراسری مبتنی بر اتوماتای یادگیر توزیع شده، به منظور کاهش هزینه های ناشی از طوفان انتشار، در شبکه های موردی بی سیم پیشنهاد گردید. در الگوریتم پیشنهادی، طی یک فرایند تکرار پذیر، اتوماتاهای یادگیر، در انتخاب عمل های خود به سیاست مشترکی همگرا می شوند که منجر به انتخاب بهینه مجموعه حاکم متصل برای گراف شبکه خواهد شد. نشان داده می شود که با انتخاب مناسب پارامتر یادگیری، الگوریتم همواره با احتمالی نزدیک به یک موفق به انتخاب مجموعه بهینه خواهد شد. کارائی روش پیشنهادی در مقایسه با سایر روش های موجود و بکمک آزمایشات شبیه سازی ارزیابی گردید و نشان داده شد که کاردینالیته مجموعه حاکم ایجاد شده توسط الگوریتم پیشنهادی در مقایسه با بهترین الگوریتم های موجود، به مراتب کمتر است.

مراجع

1. Y. P. Chen, A. L. Liestman, "Maintaining Weakly-Connected Dominating Sets for Clustering Ad Hoc Networks," *Ad Hoc Networks*, Vol. 3, pp. 629-642, 2005.
2. P. Gupta, P.R. Kumar, "The Capacity of Wireless Networks," *IEEE Transaction on Information Theory*, Vol. 46, No. 2, pp. 388-404, 2000.
3. B. Han, W. Jia, "Clustering Wireless Ad Hoc Networks with Weakly Connected Dominating Set," *Journal of Parallel and Distributed Computing*, Vol. 67, pp. 727 - 737, 2007.
4. R. Rajaraman, "Topology Control and Routing in Ad Hoc Networks: A Survey," *SIGACT News*, Vol. 33, No. 2, pp. 60-73, 2002.
5. B. N. Clark, C. J. Colbourn, and D. S. Johnson, "Unit Disk Graphs," *Discrete Mathematics*, Vol. 86, pp. 165-177. 1990.
6. M.V. Marathe, H. Breu, H.B. Hunt III, S.S. Ravi, D.J. Rosenkrantz, "Simple Heuristics for Unit Disk Graphs," *Networks*, Vol. 25, pp. 59-68, 1995.
7. Y.Z. Chen, A.L. Liestman, "Approximating Minimum Size Weakly Connected Dominating Sets for Clustering Mobile Ad hoc Networks," *Proceedings of the Third ACM International Symposium on Mobile Ad Hoc Networking and Computing (MobiHoc'2002)*, pp. 157-164, 2002.
8. Y.P. Chen, A.L. Liestman, "A Zonal Algorithm for Clustering Ad Hoc Networks," *International Journal of Foundations of Computer Science*, Vol. 14, No. 2, pp. 305-322, 2003.
9. K.M. Alzoubi, P.-J. Wan, O. Frieder, "Maximal Independent Set, Weakly Connected Dominating Set, and Induced Spanners for Mobile Ad Hoc Networks", *International Journal of Foundations of Computer Science*, Vol. 14, No. 2, pp. 287-303, 2003.
10. R.G. Gallager, P.A. Humblet and P.M. Spira, "A Distributed Algorithm for Minimum Weight Spanning Trees," *ACM Transaction on Programming Languages and Systems*, Vol. 5, pp. 66-77, 1983.
11. J. Wu, B. Wu, and I. Stojmenovic, "Power-aware broadcasting and activity scheduling in ad hoc wireless networks using connected dominating sets," *Journal of Wireless Communications and Mobile Computing*, Vol. 3, pp. 425-438, 2003.
12. O. Dousse, F. Baccelli, and P. Thiran, "Impact of Interferences on Connectivity in Ad hoc Networks," *IEEE/ACM Transactions on Networking*, Vol. 13, No. 2, pp. 425-436, 2005.
13. S. Butenko, X. Cheng, C. Oliveira, P. M. Pardalos, "A New Heuristic for the Minimum Connected Dominating Set Problem on Ad Hoc Wireless Networks," *In Recent Developments in Cooperative Control and Optimization*, Kluwer Academic Publishers, pp. 61-73, 2004.
14. Y. Li, M. T. Thai, F. Wang, C. W. Yi, P. J. Wang, D. Z. Du, "On Greedy Construction of Connected Dominating Sets in Wireless Networks," *Special issue of Wireless Communications and Mobile Computing (WCMC)*, 2005.
15. R. Xie, D. Qi, Y. Li, and J. Z. Wang, "A Novel Distributed MCDS Approximation Algorithm for Wireless Sensor Networks," *Journal of Wireless Communications and Mobile Computing*, 2007.
16. K. S. Narendra and K. S. Thathachar, "Learning Automata: An Introduction", New York, *Printice-Hall*, 1989.
17. M. A. L. Thathachar, P. S. Sastry, "A Hierarchical System of Learning Automata That Can Learn the Globally Optimal Path," *Information Science*, 1997, Vol.42, pp.743-766.
18. M. A. L. Thathachar and B. R. Harita, "Learning Automata with Changing Number of Actions," *IEEE Transactions on Systems, Man, and Cybernetics*, 1987, Vol. SMG17, pp. 1095-1100.
19. M. A. L. Thathachar, V.V.Phansalkar, "Convergence of Teams and Hierarchies of Learning Automata in Connectionist Systems," *IEEE Transactions on Systems, Man and Cybernetics*, 1995, Vol. 24, pp. 1459-1469.

20. S. Lakshmivarahan and M. A. L. Thathachar, "Bounds on the Convergence Probabilities of Learning Automata," *IEEE Transactions on Systems, Man, and Cybernetics*, 1976, Vol. SMC-6, pp. 756-763.
21. K. S. Narendra, and M. A. L. Thathachar, "On the Behavior of a Learning Automaton in a Changing Environment with Application to Telephone Traffic Routing," *IEEE Transactions on Systems, Man, and Cybernetics*, Vol. SMC-10, No. 5, pp. 262-269, 1980.
22. H. Beigy, M. R. Meybodi, "Utilizing Distributed Learning Automata to Solve Stochastic Shortest Path Problems," *International Journal of Uncertainty, Fuzziness and Knowledge-Based Systems*, Vol.14, pp. 591-615, 2006.
23. S. Basagni, D. Bruschi, I. Chlamtac, "A mobility-transparent deterministic broadcast mechanism for ad hoc network," *IEEE/ACM Transactions on Networking*, Vol. 7, No. 6, pp-799-807, 1999.
24. I. Chlamtac, S. Kutten, "Tree-based broadcasting in multihop radio networks," *IEEE Transactions on Computing*, Vol. 36, No. 10, pp. 1209-1223, 1987.
25. H. Lim, and C. Kim, "Flooding in wireless ad hoc networks," *Journal of Computer Communications*, Vol. 24, pp. 353-363, 2001.
26. X. Cheng, M. Ding, D. Hongwei, and X. Jia, " Virtual backbone construction in multihop ad hoc wireless networks," *Journal of Wireless Communications and Mobile Computing*, Vol. 6, pp. 183-190, 2006.
27. S. Guha and S. Khuller, "Approximation algorithms for Connected Dominating Sets," *Algorithmica*, Vol. 20, No. 4, pp. 374-387, 1998.
28. K.M. Alzoubi, P.J. Wan and O. Frieder, "Distributed Heuristics for Connected Dominating Sets in Wireless Ad Hoc Networks," *Journal of Communications and Networks*, Vol. 4, No. 1, pp. 22-29, 2002.
29. F. Dai, and J. Wu, "An Extended Localized Algorithm for Connected Dominating Set Formation in Ad Hoc Wireless Networks," *to appear in IEEE Transactions on Parallel and Distributed Systems*, 2004.